

"Пяць галоўных штурмаў...": духоўны тастамент мітрапаліта Кіеўскага, Галіцкага і Усёй Русі Іосіфа Вельяміна-Руцкага 1627 года

*Знаходкі дакументаў, уласнаручна складзеных дзяржаўнымі і культурнымі дзеячамі розных эпох, заўсёды выклікаюць павышаную цікавасць. Асабліва важным і інфарматыўным відам **эга-дакументаў** з'яўляюцца тастаменты (завяшчанні) — акты апошняй волі чалавека.*

Эмацыйна і літаратурна аздобленыя, яны дазваляюць у прамым сэнсе паглядзець на рэчы і падзеі вачыма сваіх аўтараў. У фондах Расійскага дзяржаўнага гістарычнага архіва (г. Санкт-Пецярбург) захоўваецца тастамент уніяцкага мітрапаліта Кіеўскага, Галіцкага і Усёй Русі Іосіфа Вельяміна-Руцкага, аднаго з самых вядомых рэлігійных і культурных дзеячаў Вялікага Княства Літоўскага першай трэці XVII ст., актыўнага ўдзельніка міжканфесійнай палемікі, таленавітага публіцыста і літаратара. Хоць асабе мітрапаліта прысвечана нямала прац у айчыннай і замежнай гістарыяграфіі, змест гэтага тастамента дагэтуль невядомы шырокай навуковай грамадскасці. Публікацыя яго поўнага тэксту дазволіць узбагаціць нашу барочную літаратуру яшчэ адным каштоўным творам.

Асоба мітрапаліта Іосіфа Вельяміна-Руцкага займае надзвычай важнае месца ў гісторыі Вялікага Княства Літоўскага і Усходняй Еўропы ў цэлым. Між тым да апошняга часу раннія факты яго біяграфіі былі практычна невядомыя, што дазваляла выказаць аб паходжанні мітрапаліта самыя розныя (часам фантастычныя) гіпотэзы. Аднак знаходка намі дзесяць гадоў таму ў фондах Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі фрагмента архіва родавага маёнтка Вельямінаў Руты¹ дазволіла адказаць на шэраг важных пытанняў. Стала зразумелым, што род Вельямінаў (альбо Вельямінавічаў) мог мець татарскае паходжанне, а яго прадстаўнікі жылі на тэрыторыі Наваградскага павета як мінімум з канца XV ст., а не прыбылі з Мас-

коўскай дзяржавы ў сярэдзіне XVI ст. Была ўдакладнена дата нараджэння будучага мітрапаліта, устапоўлены яго родавы герб і складзены максімальна поўны радавод Вельямінавічаў.

У цудам адшуканым фрагменце архіва маёнтка Рута знойдзены і ўласнаручна напісаны мітрапалітам тастамент, складзены ім у сваім родавым маёнтку ў 1636 г., незадоўга да смерці, што было значным навуковым адкрыццём². Паводле гэтага тастамента вырасаліся ўсе эканамічныя пытанні, звязаныя з размеркаваннем мітрапалітавай спадчыны. У XIX ст. ён быў больш вядомы ўжо ў лацінамоўных копіях, з якіх да сярэдзіны XX ст. дайшоў толькі кепска захаваны фрагмент з архіва Грэцкай калегіі ў Рыме. Тэкст

ЛІСЕЙЧЫКАЎ Дзяніс Васільевіч.

Намеснік дырэктара Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі, кандыдат гістарычных навук. Нарадзіўся ў 1979 г. у в. Дзяніскавічы Ганцавіцкага раёна Брэсцкай вобласці. У 2001 г. скончыў гістарычны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, у 2002 г. — магістратуру пры названым факультэце, у 2006 г. — аспірантуру Інстытута гісторыі НАН Беларусі. У 2009 г. абараніў кандыдацкую дысертацыю на тэму "Штодзённае жыццё ўніяцкага парафіяльнага святарства беларуска-літоўскіх зямель (1720—1839 гг.)". Аўтар манаграфій "Штодзённае жыццё ўніяцкага парафіяльнага святара беларуска-літоўскіх зямель 1720—1839 гг." (Мн., 2011), "Святар у беларускім соцыюме: прасапаграфія ўніяцкага духавенства 1596—1839 гг." (Мн., 2015) і больш за 50 іншых навуковых публікацый, у тым ліку калектыўных манаграфій і зборнікаў дакументаў. Лаўрэат прэміі III Міжнароднага кангрэса даследчыкаў Беларусі (г. Каўнас, Літва, 2013 г.) за найлепшую манаграфію ў намінацыі "Гісторыя" і літаратурнай прэміі імя Ф. Багушэвіча (2016) за лепшую гістарычную прозу.

гэтага фрагмента ў 1956 г. быў апублікаваны рымскімі базыльянамі³. У рукапісе 1636 г. згадваецца і ранейшы мітрапалітаў тастамент, складзены, як ён піша, "в Холме... если добре помню". Памяць крыху падвяла ўладыку Іосіфа, бо гэтым "холмскім" тастаментам з'яўляецца публікуемы намі дакумент, які быў напісаны мітрапалітам у 1627 г. у маёнтку Белае Поле каля Холма. Як ні дзіўна, але пра яго наяўнасць у фондзе Канцылярыі мітрапаліта грэка-ўніяцкіх царкваў у Расіі было добра вядома яшчэ ў канцы XIX ст.⁴ Прычым складальнікі тагачаснага вопісу асобна адзначалі, што гэта "автограф — весь документ — митрополита Иосифа Вельямина Рутскаго, документ ветхий, но сохранивший текст вполне исправно"⁵. Аднак тастамент 1627 г. не прыцягнуў увагу публікатараў і складальнікаў шматлікіх археографічных серый Расійскай Імперыі канца XIX — пачатку XX ст., паколькі яго юрыдычную моц фактычна скасоўваў пазнейшы тастамент.

Падрабязны разгляд падзелу маёмасці, які змяшчае тастамент 1627 г., не мае практычнага сэнсу, паколькі ўсе яго рашэнні былі ануляваныя пазнейшым тастаментам, зместам якога і кіраваліся ў далейшым душапрыказчыкі мітрапаліта⁶. Для нас найбольшую цікавасць уяўляюць тыя часткі дакумента, дзе Руцкі разважае, прыгадвае і рэфлексуе над рознымі падзеямі ў сваім жыцці і ў жыцці уніяцкай царквы і Рэчы Паспалітай.

Бадай, самы галоўны сюжэт тастамента 1627 г. — гэта справа адукацыі. Складанне тастамента прыпала на той час, калі Руцкі займаўся актыўным пошукам сродкаў на новую мітрапаліцкую семінарыю, месцам стварэння якой быў абраны Менск⁷. Гэтану папярэднічаў шэраг падзей у грамадскім і палітычным жыцці Рэчы Паспалітай. Па-першае, у 1617 г. мітрапаліт Іосіф распачаў надзвычай удалую рэформу ўсходняга манаства, нанова стварыў базыльянскі ордэн, да якога далучалася ўсё больш манастыроў, што заклала падмурак для далейшага развіцця царкоўных структур. Па-другое, у 1618 г. паміж Маскоўскай дзяржавай і Рэччу Паспалітай было падпісана Дэулінскае перамір'е, паводле якога да апошняй адыходзілі Смаленск, Чарнігаў, Дарагабуж і іншыя гарады з навакольнымі землямі, што давала магчымасць распаўсюджаць уніяцтва на новыя тэрыторыі. Па-трэцяе, пасля аднаўлення праваслаўнай іерархіі і структур Кіеўскай праваслаўнай мітраполіі ў 1620 г. з'явілася пільная неабходнасць стварэння новых інтэлектуальных цэнтраў уніяцкай царквы (апрача Вільні). Па-чацвёртае, пасля забойства ў 1623 г. у Віцебску полацкага ўніяцкага архіепіскапа Іасафата Кунцэвіча папскі пасада і дзяржаўныя ўлады Рэчы Паспалітай былі як ніколі зацікаўленыя ва ўмацаванні ўніяцкіх структур. Урэшце, маштабны ўніяцкі царкоўны сабор, які адбыўся ў верасні 1626 г. у Кобрыне, абавязаў падначаленае духавенства ахвяраваць частку сваіх прыбыткаў на адкрыццё новай семінарыі. Больш дэтальна гэтае ра-

шэнне было замацавана на саборы ў Навагарадку, які адбыўся ў кастрычніку таго ж года і пастановы якога падпісалі два пратапопы і 21 святар⁸. Такім чынам, адкрыццё мітрапаліцкай семінарыі ў Менску ў 1627 г. было для ўладыкі Іосіфа першаснай задачай. Таму не дзіўна, што ён згадвае яе ў тастаментах аж сем разоў. Часта з вялікім спадзевам на адукацыйны патэнцыял будучай установы. Гаворачы, што ў Вільні добра падрыхтаванае духавенства можна было ўзяць толькі з ліку манахаў Траецкага манастыра, Руцкі піша: "же семинарыумъ еще не было, которое тепер за Божю помощью быт мусит"⁹. Рэальную дзейнасць семінарыя распачала толькі ў канцы 1640-х — пачатку 1650-х гг., але з пачаткам вайны з Маскоўскай дзяржавай у 1654 г. спыніла сваё існаванне, хоць праекты яе аднаўлення праіснавалі да канца XVII ст.¹⁰.

Увогуле, добрая духоўная адукацыя, на думку Руцкага, з'яўляецца вельмі істотным набыткам. На столькі каштоўным, што гарантыі яе атрымання для абраных мітрапалітам асоб пералічваюцца ўпору вельмі з матэрыяльнымі падараваннямі. Аددзячыць чалавеку ў тастаментах можна забеспячэннем адукацыі ягоным дзецям. Так, гаворачы пра Жыгімонта Брацішэўскага, Руцкі піша: "вдьячност чым колвек указат, если не в чом иншом, tedy взятъ которого з способнейших сынков его на преизрене свое и которого бы он офяроват на службу Божую"¹¹. Узгадваючы сваю родную сястру Ганну, якая была замужам за Марцінам Тупальскім, мітрапаліт таксама заўважае: "также и их сынка если бы згожьи был до наукъ, и если бы воля их была офяроват на службу Божую, взяти до семинарыумъ, а потом и далеи опекати ся имъ"¹². Уладыка Іосіф таксама клапаціцца пра навуку сваякоў і па бацькоўскай лініі — Вельямінаў, і па матчынай лініі — Совічаў-Корсакаў: "жебы з дому отца моего Веляминовского завше один месце мел в семинарыумъ нашым, где наукъ латинских учыти будут, а потом, кгда згожьи будет, жебы был посланыи и до краев посторонных на тые месца, которые за працею моею и ласкою Отца Святого набытые сут. З дому зась матки моее Корсаковского жебы за старанем их месце мел один в Вилни в семинарыумъ Корсаковским"¹³. Пазнейшы тастамент — 1636 г. — таксама не абмянае клопату пра адукацыю — ён прадугледжвае ўтрыманне пры Віленскай саборнай царкве "рускай школы": "Так же школа руская пры церкви соборной жебы была и страва обмышлена была на двух клирыков русских, которые бы до школ ходили и училися языка латинского и иных наук, але жебы первей речи руские умели"¹⁴.

Наступнай паводле важнасці задачай пасля стварэння Менскай семінарыі мітрапаліт называе пабудову і ўтрыманне пастаяннай мітрапаліцкай рэзідэнцыі ў Рыме: "спорядившы семинарыумъ взяти ся дужо за резыденцию римскую"¹⁵. Тастамент вызначае выдаткі на рамонт і іншых важных для цэлай мітраполіі будынкаў. У першую чаргу — кафедральнай цар-

I. Вельямін-Руцкі. Гравюра з кнігі "Specimen Ecclesiae Ruthenicae". Рым, 1733 г. (фота М. Нікалаева).

квы Святых Барыса і Глеба ў Наваградку "на оправу церкви мурованое пры дворе митрополемь в Навагородку"¹⁶. Адзначаюцца высокія прафесійныя навыкі ў арганізацыі будаўнічых работ айца Яўстахія Пяшкоўскага "яко зычливаго, пилного и працовитого делателя, котрогом добре дозналь в муровану церкви и економии"¹⁷. Асоба айца Яўстахія як мітрапаліцкага аканома ў станочым святле ўзгадваецца і ў тастаменце 1636 г. З канца 1630-х гг. і да сваёй смерці ў пачатку 1650-х гг. ён адначасова з'яўляўся і архімандрытам базыльянскага Каложскага манастыра ў Гародні. Другі важны храм, выдаткі на які агаворвае тастамент, гэта кафедральная царква Успення Багародзіцы ў Вільні. Узгадваюцца наступствы вялікага пажару і пашкоджанні даху храма, якія трэба неадкладна паправіць: "перво потреба церковь оправит по деяком огню и по спадненю щыта"¹⁸. Па-сутнасці, гэтыя дзве царквы з'яўляліся на той час галоўнымі храмамі ўсёй Кіеўскай уніяцкай мітраполіі. Узгадвае мітрапаліт і віленскі мураваны дом купцоў Мамонічаў, у якім да пачатку 1620-х гг. дзейнічала знакамітая друкарня: "на купене иншое маетности обернена ест каменница Мамоничовская"¹⁹.

Асабліваю цікавасць уяўляюць роздумы Руцкага наконт ролі манарха Рэчы Паспалітай Жыгімонта Вазы ва ўсёй уніяцкай справе. Ад моманту падпісання акта ўніі ў Берасці ў 1596 г. прайшло ўжо больш за трыццаць гадоў, на мітрапаліцкім стальцы змянілася тры чалавекі, а ўніяцкі праект усё яшчэ быў далёкі ад свайго завяршэння. Мітрапаліт выказвае спадзяванні, што ўніяцкая справа, якая распачалася пры гэтым

Іосіф (у свеце Ян) Вельямін-Руцкі

Нарадзіўся ў 1574 г. у родавым маёнтку Рута Наваградскага павета ў сям'і кальвіністаў Шчаснага (Фелікса) Вельяміна-Руцкага і Багумілы Совіч-Корсак. Памёр 5 лютага 1637 г. у Дзерманскім манастыры на Валыні. Пахаваны ў Вільні.

Вучыўся ў кальвінісцкіх школах у Нясвіжы і Вільні. У час навучання ў Карлавым універсітэце ў Празе (1590-я гг.) перайшоў у каталіцызм. Вывучаў філасофію ў Вюрцбургу. У 1603 г. скончыў курс тэалогіі ў Грэчаскім калегіуме Св. Афанасія ў Рыме.

Паводле рэкамендацыі Папы Рымскага Клімента VIII перайшоў у візантыйскі абрад. Вярнуўшыся ў Вялікае Княства Літоўскае, займаў пасаду рэктара духоўнай семінарыі ў Вільні. У 1605—1606 гг. наведваў у складзе пасольства Маскоўскую дзяржаву. З 1607 г. жыў пры манастыры Св. Тройцы ў Вільні, дзе ў 1608 г. быў пастрыжаны ў манахі пад імем Іосіф. Праз некаторы час стаў архімандрытам названага манастыра. З 1614 г. — мітрапаліт Кіеўскі, Галіцкі і Усёй Русі. У 1616—1617 гг. правёў рэформу манаства. У выніку яе быў створаны базыльянскі ордэн, манастыры выводзіліся з-пад юрысдыкцыі епіскапаў і былі аб'яднаны ў Кангрэгацыю Св. Тройцы на чале з протаархімандрытам, які абіраўся пажыццёва. У далейшым Вельямін-Руцкі дамогся ад караля, каб епіскапскія кафедры ва ўніяцкай царкве займалі толькі базыльяне. Стварыў сістэму адукацыі ва ўніяцкай царкве. Дамогся ад папскага пасаду атрымання уніяцкімі школамі роўных правоў з езуіцкімі, у выніку чаго пры многіх манастырах былі заснаваны школы ніжэйшай ступені, а ў Менску адчынена тэалагічная школа, а пазней — духоўная семінарыя. Актыўна ўдзельнічаў у палеміцы з праваслаўнымі інтэлектуаламі. Аўтар кніг "Падвойная віна" і "Экзамен абароны". Здолеў пераканаць галоўнага праваслаўнага палеміста, полацкага архіепіскапа М. Смятрыцкага, прыняць унію. Ініцыятар працэсу беатыфікацыі забітага ў 1623 г. полацкага ўніяцкага архіепіскапа І. Кунцэвіча і папулярызатар яго культуры. З'яўляўся ініцыятарам стварэння Кіеўскага патрыярхату, які мусіў аб'яднаць "дзве Русі", уніяцкую і неўніяцкую. Руцкім быў закладзены падмурак і структура царкоўнага кіравання, якія на шмат дзесяцігоддзяў наперад вызначылі развіццё ўніяцкай царквы ў Рэчы Паспалітай. Адпісаны на патрэбы Кіеўскай уніяцкай мітраполіі родавы маёнтак Рута істотна ўзмацніў эканамічныя магчымасці будучых мітрапалітаў.

манарху, удала скончыцца яшчэ пры яго жыцці: "жебы едност святую яко сам зачал, так помоглъ жебы за жывота его скончона была"²⁰. У гэтым месцы Руцкі падыходзіць да самага, на наш погляд, цікавага вобразу ўсяго тастамента. Ён піша, што уніяцкая царква з Божай ласкі да гэтага часу вытрымала "пяць галоўных штурмаў", а калі б уніяцкую ідэю не падтрымліваў сам Бог, то нават у адным з такіх "штурмаў" яна магла б загінуць. Цяжка з пэўнасцю сказаць, якіх пяць лёсавызначальных падзей у жыцці ўніяцкай царквы мае на ўвазе мітрапаліт. Верагодна, да іх можна аднесці бунты супраць мітрапаліта Іпація Пацея ў 1609 г., калі падпарадкоўвацца ўніяцкай іерархіі адначасова адмовілася духавенства некалькіх галоўных гарадоў ВКЛ, магілёўскае паўстанне 1618 г. супраць полацкага архіепіскапа Ісафата Кунцэвіча, аднаўленне праваслаўнай іерархіі ў 1620 г., забойства Кунцэвіча ў Віцебску ў 1623 г. Магчыма, да ліку "штурмаў" адносіцца і забойства мітрапаліцкага намесніка ў Кіеве Антонія Граковіча ў 1618 г. Так ці іначай, Руцкі канстатуе, што пасля кожнага з пяці штурмаў Царква не толькі выстаяла, але і ўмацавалася: "выдержала без шкоды и овшем с помноженем своим добра заисте надея же Бог ест с нею"²¹.

Ад ролі і месца манарха ва ўніяцкай справе Руцкі плаўна пераходзіць да гарантыі поспеху гэтых пачынанняў — каб манарх ва ўсім прыслухоўваўся да кіеўскага мітрапаліта. На епіскапскія стальцы трэба прызначаць толькі тых, каго парэкамендуе мітрапаліт, "кто бовем персонъ русских згожих на тот уряд лепшъ знат может яко митрополита"²². Сваёй заслугай Руцкі называе тое, што ад самых пачаткаў хрысціянства нікому ніколі не ўдавалася дасягнуць у грэцкай царкве, каб усе епіскапы мелі багаслоўскую адукацыю: "на каждой столице епископской за митрополию мои епископ феолог и отравуючи пилене уряд свои"²³. Пасля разважанняў над роляй мітрапаліта ў жыцці ўсёй русінскай супольнасці Рэчы Паспалітай уладыка Іосіф пераходзіць да разгляду яшчэ аднаго цікавага сюжэта. Паводле яго сапраўдным сэрцам Кіеўскай митрополіі замест Кіева ўжо даўно служыць Вільня. Менавіта ў Вільню ў якасці мітрапаліцкай сталіцы павінны былі ў першую чаргу прыязджаць новапастаўленыя іерархі. "Не до Киева, але до Вилна" нібыта загадваў мітрапалітам прыязджаць сваім прывілеем яшчэ кароль польскі і вялікі князь літоўскі Жыгімонт Стары ў пачатку XVI ст. Выкраданне арыгінала гэтага прывілея з рызніцы кафедральнай царквы Святых Барыса і Глеба ў Наваградку, як сцвярджае Руцкі, было асноўнай місіяй праваслаўных кіеўскіх манахаў, якія з'явіліся ў горадзе ў 1609 г. Мітрапаліт апісвае і свой урачысты ўезд у Вільню ў якасці новага кіраўніка Кіеўскай митрополіі ў 1614 г.: "небощык ксендз Воина, бискуп виленский, спрыял ми и информацыю ми давал што и яком мел чынит учынилъ, же сенаторове выехали в поле, а поготовю рада месцкая, самъ зась з иншыми паны се-

наторы и депутатами чекаль пред брамою у олгара на то прыготованого"²⁴. Саму ж Кіеўскую митрополію Руцкі называе сваёй абранніцай, фактычна сужэнкай: "тое все записую митрополии, яко облюбеницы от Бога мне данои"²⁵. Утрымлівае тастамент і безліч дробязей, якія дазваляюць глыбей акрэсліць пэўныя моманты штодзённага жыцця яго складальніка, напрыклад імёны яго служак: стайняй і коньмі загадваў Лукаш Сялява, ежай і кухняй — Рыгор Вугловіч, вопраткай і пакаёвымі рэчамі — Арцёмій Катлубай, а кіраваў штатам мітрапалітавых служак Ян Слупскі. Відавочна, гэта былі асобы шляхецкага паходжання, бо побач з імі мітрапаліт прыгадвае без прозвішчаў і свайго фурмана Яську і гайдука Багдана, які да таго ж прыслужваў Руцкаму ў якасці пекара.

Дакумент з'яўляецца яскравым прыкладам духоўнага заповіту — гэта не проста лаканічны тастамент з пералічэннем распараджэнняў эканамічнага характару. Па-сутнасці, гэта праграмны дакумент кіраўніка ўсёй русінскай супольнасці Рэчы Паспалітай. У ім напоўніцу праявіўся пісьменніцкі талент Іосіфа Вельяміна-Руцкага — акрэслены асноўныя праблемы Кіеўскай уніяцкай митрополіі, сфармуляваны галоўныя выклікі, якія ставіць перад ёй будучыня, пазначаны шляхі далейшага развіцця яе структур. Эмацыйнасць тастаменту была прадвызначана і часам яго складання — перыядам самага моцнага накалу ўніяцка-праваслаўнай палемікі, якую ўзмацніла нядаўняе забойства Ісафата Кунцэвіча. Якраз у 1627 г. пад уплывам Руцкага патаемна вызнае паслушэнства ўніяцкай іерархіі новы полацкі праваслаўны архіепіскап Мялецкі Смарыцкі. Але далейшыя поспехі ўніі ў гэты час яшчэ невідавочныя. У гэтым прынцыповая розніца двух тастаментаў мітрапаліта — 1627 і 1636 гг. Увадзенне ў навуковы ўжытак тэксту ранейшага тастаменту дазволіць лепш зразумець маштаб асобы Іосіфа Вельяміна-Руцкага і дадасць новых фарбаў у апісанне міжканфесійных адносін у няпросты перыяд жыцця грамадства ВКЛ.

¹ Завешчання униатских иерархов киевской митрополіі XVII і XVIII вв. как пример религиозной культуры общества Речи Посполитой. Люблин, 2013; Лісейчыкаў Д.В. Мітрапаліт Іосіф Вельямін-Руцкі і яго тастамент // Асоба і час: Беларускае біяграфічнае альманах. Вып. 2. Мінск, 2010. С. 33—49; Лісейчыкаў Д.В. Фрагмент архіва маёнтка Рута Наваградскага павета XVI—XVIII стст. у фондзе Наваградскага павятовага земскага суда // Дакументальная спадчына Беларусі XIV—XX стагоддзяў. Мінск, 2014. С. 190—202.

² Лісейчыкаў Д.В. Мітрапаліт Іосіф Вельямін-Руцкі і яго тастамент; Завешчання униатских иерархов киевской митрополіі XVII і XVIII вв. как пример религиозной культуры общества Речи Посполитой. С. 47—73.

³ Epistolae Josephi Velamin Rutskyj, metropolitae Kioviensis catholici (1613—1637) / Collegerunt adnotationibus illustrarunt et introductione auxerunt r.p. Theodosius T. Haluščynskyj — p. Athanasius G. Welykyj, Ordinis S. Basilii Magni. Romae, 1956. P. 383—384.

⁴ Описание документов архива западнорусских униатских митрополитов. Т. 1. 1470—1700. Санкт-Петербург, 1897. С. 201.

⁵ Там жа.

⁶ Лісейчыкаў Д.В. Мітрапаліт Іосіф Вельямін-Руцкі і яго тастамент.

⁷ Головацький Р., ЧСВВ. Митрополича семінарія Рутського // *Analecta Ordinis S. Basilii Magni. Vol. III (IX). Fasc. 3—4. Romae, 1960. С. 375—393.*

⁸ Российский государственный исторический архив (далее — РГИА). Ф. 823, оп. 1, д. 536.

⁹ Там жа. Д. 541, л. 4.

¹⁰ Головацький Р., ЧСВВ. Митрополича семінарія Рутського.

¹¹ РГИА. Ф. 823, оп. 1, д. 541, л. 2.

¹² Там жа. Л. 2 об.

¹³ Там жа.

¹⁴ Лісейчыкаў Д.В. Мітрапаліт Іосіф Вельямін-Руцкі і яго тастамент. С. 46.

¹⁵ РГИА. Ф. 823, оп. 1, д. 541, л. 3 об.

¹⁶ Там жа. Л. 1 об.

¹⁷ Там жа. Л. 4.

¹⁸ Там жа.

¹⁹ Там жа. Л. 2 об.

²⁰ Там жа. Л. 3.

²¹ Там жа.

²² Там жа.

²³ Там жа.

²⁴ Там жа. Л. 3 об.

²⁵ Там жа. Л. 1 об.

Дадатак

Тастамент мітрапаліта Кіеўскага, Галіцкага і Усёй Русі Іосіфа Вельяміна-Руцкага.

1627 г. сакавіка 20. Маёнтак Белае Поле Рускага ваяводства Каралеўства Польскага.

Российский государственный исторический архив. Ф. 823. Оп. 1. Д. 541. Лл. 1 — 4 об.

[л. 1] Во імæ С(вя)тое Жывотворæщее и Неразделимое Троицы, С(в)тца и С(ы)на и С(вя)того Духа, | пишу сию хартыю встатнее воли мое, хотæчы и в тое просæчы, же|бы выконана была вт тых, котрым то належати будет. |

Наипервей æком записами правными и признанными записал маетности, | лежашыя так мои втчыстые, æко и набытые, на Церковь Божюю, так | и тым рўкописанием моимъ ствержаю. Толко жъ тот, которому то на|лежат будет, воити мает правне в держанье зараз по смерти моеи, и кдыж | æ зоставил себе в обудвух записахъ волное ужыване того до смерти, | а иж записуючы имене мое дедичное Рўту, мель есми ўмысль напро|тив того зоставити што колвек сестре моеи рожоной п(а)неи Анне Велæми|новне Рўтской Мартиновой Тўпалскои, также сестранце рожоной п(а)неи Анне | Юражанце Ёновои Булгаковой, нагорожаючы то, же тое имене Рўта во|длугъ записов моих вечно вт них втходит. Теды тым теперешним писмом | моим на тое имене Рўту вношу чотыры тисæчы золотых полских, с ко|торых тры тисæчы втдана быт мает

сестре моеи вышей помененои, а вдна | тисæча сестранце Анне Юражанце, если бы пры фолварку Пересеце под ме|стом Новагородскомъ лежачымъ, а до митрополии належачымъ, не | зоставили. А если бы зоставили, в што æ наступника моего прошу, теды мает | имь на том фолварку записана быт тисæча золотых, которые ўже втда|ны сут вт мене тому, кому водлуг права належали, пораховавшы в то | бўдоване теперешнее и засевокъ по прошлом possessоре позоставили. | А пры тым можна ли доживоте самому п(а)нў Ёну Булгакови и мал|жонце его, а сестранце моеи выш реченои. А если бы то не можна, теды | в тое прошу, жебы наступник мои свое доживоте им записал, то ест | жебы вни беспечни были, же их ништо с того не рўшыт, покул наступни|кови моему Пан Бог жывота продолжит. Што варовавши записами | вжо Рўта вт плаченæ того тисæча золотых волна зостанет, а толко | тры тисæчы сестре моеи плачыны быт мают на певныи часъ, то ест | в пæть летъ по смерти моеи. А æком потребовал по згромаженю | законномъ виленском С(вя)тое Жывоначалное Троицы, жебы Рўту, имене, ко|торое вт мене им ест записано, ўступили митрополите, взæвшы против|ко того Лаврышов монастыр, такъ и тепер прошу, жебы так ўчынили, | бо æ добре ведаю, же митрополита, если ему тое имене Рўта | до митрополии поступлено не будет, не вбидетсæ жадным спо|собом без Лаврышова, а подобнейшаæ иноком монастыр держать. | До того æкие тежары вложоные сут на Рўту сами видет могут, || [л. 1 об.] а вложоны с потребы в чом мавæлосæ з многими ўстне и для того | не ест потреба тут маэноват. А иж неровно болшъ записуетсæ сестре ниж | сестренце, могут сами ведат прычыны, для того тут не кладу. Кото|раæ тры тисечи золотыхъ мает быт вт держачого имене того Рўты | быт втдана вт днæ смерти моее, если бым в року теперешнем, | ах (16) | двадцат семом, ўмерль, за лет пæт, бо до чотырохъ лет вт року про|шлого, | ахкс (1626), доходы с того имене прыходачы назначоны сут вт мене | на семинарыўмъ рўское Менское, так теж на вправу церкви мўрова|ное пры дворе митрополемъ в Новагородку. А право на фолварк | митрополии Пересеку зараз по наступеню прышлого митрополиты | по смерти моеи дано быт мает. А тисеча золотых, которую митро|полита на Пересеце запишет, вдыскиват мает з Рўты, и держачыи того | имене по выистью права даного сестранце моеи вт митрополита | на Пересеку, тот фолваркъ Пересеку ў детеи ее або ў того, кому то вн | запишет, выкупит и митрополите втдат повинен будет. Если теж до | митрополии Рўта достанетсæ, чога æ зычу, способомъ вышей писаным, | то сам митрополита себе выкупит, давшы им тисечо золотых, не крив|дæчы ихъ, ведаючы то вт мене и веруючы мне же тымъ ўмысло(м) | за радою вдного с(вя)тоблिवого ч(е)л(о)века Рўта вт мене на Церковь записа(на) | ест. Жем æ мель з иншое меры сестре и сестранце моеи за жывота | еще своего нагородит, æко ж и тепер если ми Г(оспо)д Бог даст пожит пæт | лет, надаваюсæ тот ўвесъ тежар знести с того имене Рўты. |

Речи мои рўхомые вси вт мала до велика, то ест кони, возы, шаты, | золото, серебро, цынў, мед, вбитæ по

кыевые и што колвекъ речю рѹ|хомою назватсѧ может, кладѹчы в то и вблики людские на долги | певные, тое все записую митрополии, ꙗко влюбеницы вт Б(ог)а мне | данои. Што все вт челади моее вдобрат мает втец Рафаил Кор|сак, коадютор мой, мне вт СѸтца С(вя)того Папы Рымского, а потом вт | королаꝝ его м(и)л(ости) на митрополию Киевскую, Галицкѹю и Всеѧ Рѹси | з правом до наступованѧ на нее по смерти моеи даньи. Речми стаен|ными заведает Лукаш Селава, кухенными Григорей Углович, шат|ми и речми покоевыми Артеми Котлубаи, а над ними старшыи | и которому раѧд всего порѹчоныи ест Ꙗн Слупский. Того же ведат бу|дет, кому речы столовые в тот часъ порѹчоныи будѹтъ и того постере||[л. 2]чы мает, жебы все сполна втдано было, и реестра всех тых речей | в шкатуле пры мне, и тые, которые всим тым заведѹваѹт, верными завше | были. Челади моеи всеи поплачно быт мает над тые сѹхи дни, в ко|торых мене смерть заидет, двои над то каждому даны быт маѹт. А за барву, которым сѧ таѧ дает, грошми втдати потреба вѣдлуг баченѧ, а жалоба на | всихъ дана быт мает. Слупскому за цалыи прошлыи рок зосталемъ винен | сто золотых полских. СѸтдат ихъ потреба и з иное меры мет взглѧд на него | и на иных всех, кгдажъ ми добре служыли и вт давных часовъ многие ихъ | служат, на которыхъ болшыи взглѧд мет потреба. Вшак же без тежарѹ своего | и поволи маеть то втправоват втец коадьютор, которые бы тежъ ему | хотели служыт, нехай их прыимет и карточки роздаст же их на потом, кгда | грошы мет будет, доидет што на тых картках то менит. Если теж пры мне в шка|туле ꙗкие грошы зостанут, на тое ж вбернены быт маѹт. Возница Ꙗсько, | которыхи мене вожываль, годен баченѧ, хотѧ ж разов со два порывалсѧ вт | мене. Терпливост и працовитаѧ служба Богдана гаидѹка, бо и гаидуком был, и | пекаром, а служыл ѹпреиме и без шемранѧ завше што ему казано было вт|правовал, великое похвалы и нагороды годны ест, по силе своеи, котораѧ | ведаю иж шѹплаѧ ест втец коадютор нагородит. П(а)нѹ Жыкгмунтови | Братишевскому, которыхи мне и Церкви Божои ѹпреиме и пилне служыль, вдѧ|чност чым колвек ѹказат, если не в чом иншом, теды взѧтемъ которого з спо|собнейших сынков его на преизрене свое и которого бы вн вѣрвовал на службу | Божѹю.

По смерти моеи втец коадютор нехай взнаимит | сестре и сестранце моеи, же сѧ им записует то, штом вышей наменил, так|же и копии записов моих так на Рѹту, ꙗко на Тѹпалы и иные пры|кѹпли, нехай имъ пошлет, против которым если бы сѧ важыли што чы|нит на затруднене тых, которым то записано не толко кгвалтом, што по|чынаѹчы, але и до права потегаѹчы тым самым вт того, што им запи|сано ест симъ тестаментом моим втпадаѹт и ничего вжо им не мает | быт дано. А чым бы сѧ ѹ права боронит найдут в скрынце справ рутскихъ | сестранки зречене з добрь втчыстых и матерыстых призваное ест в тои | скрынце длѧ того теж ест дано вт мене имене Ўзда со всим весподар|ством и спратом домовым. В чом ѹкрывдилем и сестрѹ и длѧ того ест болшь |

тепер записую, впроч иных прычын и вбетници моеи ѹчыненои ест, таѧ | засъ хочъ не чынила зреченѧ, але дошол ее посаг болшыи ниж втецъ | мой тестаментом своим вписал и внесеныи тот посаг на третью част именѧ | п(а)на Мартина Тѹпалского, малжонка ее, котораѧ и тепер вцале ест || [л. 2 об.] и хоч бы был посаг не дошол не взола бы так много и з декретѹ сѹдового ꙗк ꙗ тепер | записую, бо брат сестрам не повинен дат болшь над четвертую част, а сестрь было | две, то зъ вское части выправа, нехай же шацѹют две части Рѹты по втцы | нашом нам зосталое, с которыхъ дву частеи ест теперешней сестре моеи всмаѧ бы | част належала, бо третѧѧ част ѹ стры(ѧ) п(а)на Николаѧ Велѧмина | Рутского по смерти втца моего вт мене куплена ест. Заставы тежъ водлуг права | до того не належат. Тое все выписавшы, послат п(а)нѹ швакгрови и п(а)ней сестре так|же и их сынка если бы згожыи был до наѹкъ, и если бы волаꝝ их была вѣрвоват | на службу Божѹю, взѧти до семинарыѹмъ, а потом и далей впекати сѧ имъ. | А иж вечную памѧтку з дому моего мети будѧт Церковь Божѧѧ Рѹту и Тѹпалы | хотѧ ж и втдаст то, што симъ писанием моим назначено ест будѧт, вднак мет добрую | подпорѹ, не вспоминаѹчы сумы чотырох тисѧчеи золотыхъ, которые по втцѹ | моемъ мне достали сѧ, а потом за тое вт мене куплена ест и на монастыр Ви|ленский С(вя)т(ои) Троицы втдана, а потомъ вт монастыра на купене иное маетности | вбернена ест каменица Мамоничовскаѧ. Прошу наступьника моего и тых, ко|торые по ним будѹт, также згромаженѧ законного С(вя)т(ое) Жывон(ачалное) Троицы Виленского, | жебы з дому втца моего Велѧминовского завше вдин месце мел в семина|рыѹмъ н(а)шым, где наѹкъ латинских ѹчыти будѹт, а потом, кгда згожыи будѧт, | жебы был посланыи и до краев посторонных на тые месца, которые за працею | моею и ласкою СѸтца С(вя)того набытые сѹт. З дому засъ матки моее Корса|ковского жебы за старанем их месце мел вдин в Вилни в семинарыѹмъ Ко(р)са|ковским. Жебы тот дом Корсаковъ Совичовъ, ꙗко тепер повинновацтвом з домом | п(а)нов Корсаковъ полоцкихъ звѧзаныи ест, а наблжшым з фундатором тое бурсы | небошыком Ꙗном Корсакомъ, сѹдею вшмѧнским, так и на потом жебы того | добродейства вѣ вдной в собе дому своего заживал. Што длѧ памѧти ве|комъ потомным прошѹ, жебы всобливим листомъ варовано было естли сѧ | будѧт видело, а того листу автентыки в тых домах хованы быти маѹт. |

По смерти моеи зараз втец Корсак, коадютор мой, за правом своим нехай берет | в моц свою вси именѧ и фолварки так в Короне Полскои, ꙗко и в Вел(иком) Кнѧз(стве) Лит(овском), | давшы впрод актыковат прывилей свои коадюториѧльныи там, где ему ближеи | будѧт и взѧвшы выписов автентычных иле потреба будѧт ѹказовала на розе|слане в розные стороны, где именѧ митрополие сѹт, розеслат их жебы ѹрѧ|ды замковые не втрѹчались в то, ꙗко звыкли были втрѹчати сѧ з великою | шкодою Церкви Божое. Потом без втволоки нехай едет до королаꝝ его м(и)л(ости), | ѳ(ендза) леггата, п(а)нов печатаров, которые пры королю его м(и)л(ости) на тот час

будут. Коро||[л. 3]лю его м(и)л(ости) поведити, аком был вернымъ подданным и зычливым ему за жы|вота моего так кды маѢ Г(оспо)д Бог сподобит видет лице свое, хочѹ быти | слугою его пред Маестатом Божым, жебы единост с(вя) тую аѢко сам зачал, так по|могль жебы за жывота его скончона была, в чомъ ему надею учинит и | сердца аѢко ч(е)л(о) векови додат если пает так головных штурмовъ выдержала без | шкоды и ввшем с помноженемъ своим добра заисте наеѢ же Бог ест з нею, без | его бовем помочы певне бы въ единомъ с тых штурмовъ ұстала. СѢ то | всобливе и пилно просити мает, жебы аѢко до тых часов жадного не прыимовал на | владыцтва поданого вт иных, толко кого митрополита способным быт ро|зумель залетил, а корол его м(и)л(ость) прынаѢл. Затым такие сѢ пожытки стали | в релии греческой, аѢкие подобно вт зачатѢ Веры Хр(естия)ньское в неи не были — | на каждой столицы еп(и)с(ко)пской за митрополии моеи еп(и)с(ко)пъ феолог и втправуючыи пильне ұрад свои, што за иных прошлых еп(и)с(ко)пов лѢдаѢко втбирано вт | еп(и)с(ко)пии то вт теперешних мало не все ест вдыскано, тое ж и на потом бѹдет, | кды ласка его к(о)р(олевское) м(и)л(ости) будет подават таких, за аѢкими митрополита | прычынаети сѢ будет. СѢдержавшы такую вбетницѹ, а можна ли на писме, вт ко|ролаѢ его м(и)л(ости), просит их м(и)л(остей) п(а)нов печатаров, жебы тому прешкодою не были, | кды ж не длѢ жадное прерокгатывы, которое не прагнемо, тое чынимо, але | только шыре длѢ хвалы Божое, котораѢ без того сродку не толко помно|жона не будет, але и таѢ, котораѢ за ласкою Божою, а за старанемъ н(а)шым | ест, не задержыт сѢ. Кто бовем персонъ рѹских згожих на тот ұрад лепшъ знат | может аѢко митрополита, над то бы познать того не вытѢгано так | стисле жебы была шлѢхта або вбывателе тых краев, где еп(и)с(ко)пами будут, | нехаи ұважают, же на тых початках единости в шлѢхту, котораѢ бы мела | в собе то, чого станъ еп(и)с(ко)пский потребуе, трудно быт мусит будет на потомъ, | даст Бог, лепей кды персонъ шлѢхецкихъ прыбудет, в чом старане чынимо | п(а)номъ печатаромъ забегат. Каждому, кды наступит на тот ұрад, поклонит | сѢ за указыею, также и инымъ, на которых залежыт. |

Порозумевшы сѢ з ѡ(ендзом) лекгатом, послат до Рыму по конфирмацыю на | митрополию, на што будет ли потреба презентацыи вт королаѢ его м(и)л(ости) до | СѢтца С(вя)т(ого), аѢко втрымывають ѡ(ендзы) бискупы, втрымат еѢ и до Рыму послат. | Ачъ теперешнему коадюторови не розумею того потребы, босмы то уже | вдержали в Рыме, толко жъ на писме не маемо, прынамеи коли бы памѢт | того была в книгах ѡ(ендза) лекгата. Мне трудност учынена была, бо без по|зволенѢ папеского учыненым был коадюторомъ, и длѢ того конфирмацыи | не вдержаломъ аж в рок по смерти антессора моего и потребовано, же|бым втправовал тые ж солениатер, которые втправуют ѡ(ендзы) бискупы пред || [л. 3 об.] пос(вя)щенемъ своим на бискупства, аж потом за листами прычинными снад королаѢ | его м(и)л(ости). До чого значне и в неведомости моеи прычинил сѢ его м(и)л(ость) бискуп вилен|ский теперешний, бѹдѹчы на

тот час референдаром, же з Рыму написано, жебы | того процессу занехал ѡ(ендз) лекгат и зараз ми взнаимено, жебым по конфирмацыю, | котораѢ вжо прыслана была з Рыма, ехал до Варшавы, длѢ чого едѹчы | до Варшавы потреба будет з собою взѢт конфирмацыю мою, также и буллѹ | на выдаване всих речей с канцелларыи рымское дармо. |

По вдержаню конфирмацыи старат сѢ маѢ втправит вѢехане на митро|полию до Вилна. Ѣм еѢ втправовалъ порѢдне, же небошык ѡ(ендз) Воина, бискуп | виленский, спрыѢл ми и информацыю ми давал што и аком мел чынит учынилъ, | же сенаторове вѢехали в поле, а поготовю рада месцкаѢ, самъ засѢ | з иншыми п(а)ны сенаторы и депутатами чекаль пред брамою ў влтара | на то прыготованого, также и тепер забечы его м(и)л(ости) ѡ(ендзу) бискупови тепере|шнему и кому бы сѢ видело. Ест прывилей вт Жыкгимонта Першого на вѢѢджане митрополите новому не до Киева, але до Вилна. Которыи то | прывилей вт Павла, чернца схизматыцского, из другим привилеем выкраде|нныи ест з рызницы новгородское за выданем небошыка протопопы Новго|родского, и тепер без похыбы в брацтве ест. Ѣмъ его не могль вдыскат, | а ест потребныи, и вт того часу до Вилна вѢѢджали вси митрополитове | аѢко до места столечного, которому вси панства руские а маѢновите Киев подлегали. |

Складанка на семинарыѹмъ жебы през смерть мою не розрывала сѢ пильне | прошу. Нехаи наступник мой погорует трохѹ длѢ так великого добра, аж сѢ | зберет з митрополии вбѢцанаѢ десѢт тисѢчей золотых, тут тежъ в Холмском | владыцтве зберет сѢ вбѢцанаѢ две тисѢчы, з гумна теперешнего впрочъ | того, што сѢ ўродит, толко ж на рок такую ж администрацыю выправит, аком | Ѣ выправил, алем еще ничого не спенежыл, зараз же и наехат самому на тот фолваркъ и мешкат в ним потреба. А если бы в дорозе забитым былъ втец | Мефодии Терлецкий, аѢко сѢ тут носит межы жыдами, доведавшы сѢ пев|ное речы з ВеднѢ, подат зараз иншого, а его ўпевнит, же то што в гумне и | в стыртахъ, также засевку половица маѢ ити на семинарыѹмъ и вн вы|могль еще задержат сѢ в монастыры, таѢ теж номинацыѢ может быт | таемна, жебы в посполитости не ведано. |

СпораѢдившы семинарыѹмъ взѢти сѢ дужо за резиденцыю рымскую, | на которѹю зараз през ѡ(ендза) лекгата просит королаѢ его м(и)л(ость), жебы по смерти | каждого еп(и)с(ко)па нашего рѹского волно было митрополите, захавшы вла|дыцтво, выбрат доход вдного року, а то вборочат на фундацыю тое резиден|цыи, с чого на сыноде своем провинциѢльном выличат сѢ пред иншыми еп(и)с(ко)пами || [л. 4] повинен будет. А ним до того прыидет, нехаи на прышлои конкгрегации головной наказана | будет такаѢ ж складанка на чотыры лета, аѢкаѢ тепер наказана ест на семина|рыѹмъ. А з митрополии также доход киевский през чотыры лета на тое ж вбер|нут и зараз на то вбернуть такемъ Ѣ ўмыслил если до того часу пожыву, | а законowi то пилно залетит аѢко реч нам велце потребную втцовъ влады|ковъ занехат, бо сѢ вжо противко тому некоторые вzwали, хоч еще не мовено им

| нічога. Сѣца Евстахія Пешковскаго пилне залецаю, а́ко зычливога, пил|нога і працовитаго делателә, которо́м добре дозналь в муровано церкви и еко|номии, да́лем му лист дожывотныи на монастыр Выдубицкии, нехай пры | тым заставае, на тых же працах пры митрополите будучы, если здужает, | што ему на волю дати.

Прыидет ми сә прыпоменути в клиросе митро|полям, которо́го хотелом спорадिति. Сѣпрочъ головнеишых, хотелом в Вилни мет пры | церкви соборной на|шталь мансиунарв латинских, которые сполныи столь мають, | а каждыи зособна юргелть свои и келю с комо́рою каждыи всобною. А может то быт вь | Вилне всех церквей доходы вь вдно зложывшы, которыми бы мел вдин заведыват, | а до скрынки вдно збирает и потомъ на страву, на юргелты и потребы припадаю|щые дават, и личбу с того перед ними ж, с(вя)щенниками, чынит на|завтреи по Успению | Пречыстое. Два брата Котлубае|ве, вбадва безженные, которых matka могла бы | быт го|сподынею, мешкаючы у С(вя)тое Пречыстое вси, а свои мешканә наимуочы, | которых доходов может быт зо|лотых с тисеча, а до того прыложывшы доход церкви | Пятницкое, с которо́го слушне мает уступит монастыр, ма́новите кгда прыпа|дет о вси дом Сапежинский, а хочбы не хотел усту(...)¹ чо́го до|гадают сә потом. А́м втлучил вт собору́ болш и свецких попов не хотел мет | в Вилни, але все втправоват през иноки на вечную памәт втступства попов | соборных всех вт продка моего митрополита Ипатиә, але сә то не надало, | бо и церкви пүстыми zostали. Монастыр досит учынити, хочбы по|добно хо|тель не могль, вт людеи нарекане было, а што болшаә у П(а)на Б(ог)а невеликаә | заслуга и вынищен|не чыну церковного в месте головном пры столечной церкви | митрополеи. В тот же часъ вымовка была, же в годные с(вя)щенники, а́ких бы | тое место потребова|ло, трудно было, же монастыр, где досконалеи П(а)ну | Б(ог)у служоно, доходов потребовал, а не мел их з иншых сторон, же семинары|умь еще не было, которое тепер за Божю помочю быт мусит, с которо́го бы | клирошан зго|

жих до того места выбрати сә могло. Немнеи сә на то вгледат, | же в фундушу шешолском вбовәзок вложенныи ест на ховане с(вя)щенников не ледааких | и ўжо былем а́ упомнены вымовилом сә же перво потреба церковь вправит | по деаком вгню и по спадненю щыта, на што великого кошту потреба, а тепер | и тым сә вымавләет не можемо. Тых же клирошан посылат вь вбездзы по | всеи митрополии и жебы суды порәедные втправовали, и кни|ги судов своих мели. || [л. 4 об.] Молити сә Б(ог)у за дүшу мою и просит других, жебы сә молили, ма́новите тых законов, | до которых учәстництва заслуг по всем свете естем прына́тым, то ест втцов езуитов | и втцов карме|литов босых, также Конкгрекґацыи у втцов езуитов, Ро|зарыи у втцов | доминиканов и Кордикгерорум у втцов францышканов и бернадыновъ. Нехай в тым учына́ет | пилност братаә возлюбленнаә, ведаючы же то им самы|мь помочно будет, жебым наибо́р|жджеи прына́тыи был до хвалы н(е)б(е)сное. Сѣ тое ж прошу и их м(и)л(о)стеи втцов еп(и)с(ко)повь, | братью мою милую. За тым всех великих и малых дүховных и свецкихъ П(а)ну Богу | вь впеку его Боскую поручаю и еслим кого вбразил делом або словом, або згоршыль | кого, покорне прошу в про|щене. Если теж хто мене вбразил, втпүщаю ему вт все|го сердца | моего дла Х(рист)а П(а)на моего, и если бы сә што мне вт кого стало по том писаню моемь, втпүщаю | и прошу брати моее милое, жебы по смерти моеи ни|хто дла мене ничего не терпелъ. | А бл(аго)с(ло)вение м(и)л(о)стивого Б(о)га и мене, недостоинога слуги его, да будет со всеми вами. Амин. |

Писаныи ест тот список увесь рүкою моею власт|ною и подписанныи в Белом Полю, фол|варку еп(и)с(ко)пий Холмское. Лѣта вт нарож(еня) С(ы)на Божого а́хѣз (1627) м(е)с(я)ца марца к̄(20) днә | во второкъ великии. |

Івсифъ Веләмин Рутский, митрополита | Киевский, Галицкии и Всеә Рүси, рүкою | властною. |

¹ Фрагмент страчаны.

Аўтар выказвае падзяку Дзмітрыю Вінаходаву, Мікалаю Нікалаеву і Леаніду Цімашэнку за дапамогу ў пошуку дакументаў.